

حق اختراع

در قوانین ملی و فراملی

مؤلف:

میثد امامت‌کار

انتشارات مرسل

- حق اختراع در قوانین ملی و فراملی
- ششم امانت کار
- آماده سازی متن: واحد فنی و تحقیقات انتشارات مرسل
- چاپ اول / ۱۳۹۸ / ۱۰۰۰ نسخه
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۲-۰۶۲
- قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان
- حق چاپ محفوظ است و تکثیر کلی یا بخشی از این کتاب مجاز نمی باشد.

ناشر برگزیده ۱۵ دور
 نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ۹۷، ۹۹ و ۱۰۴
 ناشر شایسته تقدیر سال ۱۳۹۲

انتشارات مرسل
 مجموعه ای از بهترین ها

Morsal Publications

www.morsalpub.com

ارتباط با خوانندگان و خرید اینترنتی:

دفتر پخش: ۰۳۱-۵۵۴۵۴۵۱۳

تلفکس: ۰۳۱-۵۵۴۵۳۰۳۳

صندوق پستی: ۸۷۱۳۵/۱۳۳۵

همراه: ۰۹۱۳ ۱۶۱ ۳۵۴۶

سامانه پیامکی: ۵۰۰۰۱۳۳۳۴۴۴

سرشناسه: امانت‌کار، میثم، ۱۳۵۸
عنوان و نام پدیدآور: حق اختراع در قوانین ملی و فراملی؛ مؤلف:
میثم امانت‌کار.

مشخصات نشر: کاشان: مرسل، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۵۸ ص؛ ۱۴ × ۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۲-۵۶۲-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: ثبت اختراعات - قوانین و مقررات -- ایران

موضوع: ثبت اختراعات - قوانین و مقررات

موضوع: حق مالکیت -- ایران

رده‌بندی دیویی: KMH۱۱۹۴

رده‌بندی کنگره: ۳۴۶/۵۵۰۴۸۶

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۸۹۹۵۶

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول	
مبحث اول: اختراع	۱۵
گفتار اول: مفاهیم و ارکان اختراع	۱۶
بند اول: تعاریف	۱۶
بند دوم: کارکرد حق اختراع	۱۷
گفتار دوم: تاریخچه	۲۱
بند اول: تاریخچه حق اختراع	۲۱
بند دوم: تاریخچه قوانین مسئولیت در حقوق اختراع فکری	۲۲
مبحث دوم: قواعد مسئولیت	۴۱
گفتار اول: مفهوم قواعد مسئولیت	۴۱
بند اول: تعاریف و مزایا	۴۱
بند دوم: انتقادات وارد بر قواعد مسئولیت در مالکیت فکری	۴۱
گفتار دوم: قواعد مسئولیت و مالکیت در مالکیت فکری	۴۵
بند اول: نظام‌های حقوقی	۴۷
بند دوم: صدور مجوزهای اجباری	۵۰
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۵۵

فصل دوم

- ۵۷..... نظامات حاکم بر حق اختراع
- ۵۹..... مبحث اول: جوانب مختلف استفاده از قواعد مسئولیت در حق اختراع
- ۶۱..... گفتار اول: استدلالات له و علیه استفاده از قواعد مسئولیت
- ۶۱..... بند اول: استدلالات موافق
- ۶۴..... بند دوم: استدلالات مخالف
- ۶۹..... گفتار دوم: رویکردهای نوین
- ۶۹..... بند اول: رفتار استراتژیک
- ۷۱..... بند دوم: منابع جمیع حق اختراع
- ۷۳..... بند سوم: چشم‌انداز جدید حق اختراع
- ۷۸..... مبحث دوم: قواعد مسئولیت پیشین
- ۸۰..... گفتار اول: قواعد مسئولیت پیرامون ایالات متحده
- ۸۱..... بند اول: رویه قضایی قبل از دعوی
- ۸۳..... بند دوم: رویه قضایی بعد از دعوی بی‌در شیوه
- ۹۰..... گفتار دوم: در دیگر کشورها
- ۹۰..... بند اول: در انگلستان
- ۹۲..... بند دوم: در ایتالیا
- ۹۵..... جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

فصل سوم

- ۹۷..... نقض حق اختراع و جبران خسارت
- ۹۸..... مبحث اول: مفهوم، قلمرو و ضوابط نقض حق اختراع
- ۱۰۱..... گفتار اول: انواع نقض
- ۱۰۲..... بند اول: نقض غیر مستقیم

حق اختراع در قوانین ملی و فراملی / ۷

بند دوم: نقض مستقیم	۱۰۸
گفتار دوم: ضوابط و ملاک‌های ارزیابی قواعد مسئولیت در اختراع	۱۱۳
بند اول: خسارت‌های قابل مطالبه	۱۱۴
بند دوم: خسارت در قوانین	۱۱۴
مبحث دوم: ضمانت اجرا حق اختراع و ارزیابی خسارت	۱۱۸
گفتار اول: انواع ضمانت اجرایی	۱۱۹
بند اول: ضمانت اجرای کیفری	۱۱۹
بند دوم: ضمانت اجرای گمرکی حق اختراع	۱۲۵
گفتار دوم: معیارهای ارزیابی خسارت	۱۲۶
بند اول: جایگاه ارزیابی خسارت در دکترین	۱۲۶
بند دوم: معیارهای ارزیابی خسارت در قوانین	۱۲۹
بند سوم: نگاه رویه قضایی به ذینفع در دعاوی حق اختراع	۱۳۳
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری	۱۴۱
نتیجه‌گیری	۱۴۷

فهرست منابع و مآخذ

الف - منابع فارسی	۱۴۹
کتاب‌ها	۱۴۹
مقالات	۱۴۹
قوانین	۱۵۰
ب - منابع انگلیسی	۱۵۱
کتاب‌ها	۱۵۱
مقالات	۱۵۳

مقدمه

حق ثبت اختراع، هم در مکاتب اقتصادی و هم حقوقی، ازجمله حقوق انحصاری تلقی می‌شود. انحصار، پیامدهای متعددی دارد؛ که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود، هرکس که بخواهد از آن استفاده نماید باید مجوز و سایت صاحب حق را به دست آورد؛ شرایط چنین توافقی، ازجمله قیمت انحصار از اختراع مورد نظر، باید از طریق مذاکره داوطلبانه مشخص شود؛ این که در صورت نقض توافق، صاحب امتیاز می‌تواند به دادگاه متوسل شده و از راحل‌های جبرانی برای هرگونه استفاده غیر مجاز از اختراع، و همچنین اقدامات پی‌مگیرانه از نقض آشکار و نقض آتی و همین‌طور راه‌حل‌هایی که صاحب اختراع را به موقعیت قبلی بازگرداند، بهره ببرد.

مبنای حقوق اختراعات افزایش توسعه اقتصادی و ارتقاء سطح رفاه اجتماعی است. در همین راستا تأسیسات خاصی جهت تکیه بر این مبنا در اختیار نظام اختراعات قرار گرفته است. در این میان سعادت‌های تضمین کافی و مطلوب به مخترعان و صاحبان حقوق، نقشی اساسی خواهد داشت. در راستای تأمین این پشتیبانی و صیانت از حقوق صاحبان حقوق، در مجموع دو رویکرد وجود دارد که تحت عناوین قواعد مالکیت و قواعد مسئولیت ارائه می‌شود. تحت قواعد مالکیت، هیچ کس حق ندارد بدون اجازه مال، حقی را تصرف نماید و در صورت بروز چنین تخلفی، مالک حق

دارد اعاده دعوا نموده و مطابق با قوانین موجود، فرد متصرف مجازات می‌شود. اما گونه‌ای دیگر از قواعد حمایتی وجود دارد که تحت عنوان قواعد مسئولیت شناخته می‌شود. در این صورت چنانچه فردی، حق مالکیت فرد دیگر را نقض نماید، تحت این قواعد، فرد متصرف می‌بایست خسارت وارده را جبران نماید. موضوع قواعد مالکیت در حقوق مادی به خوبی بر همگان روشن بوده و چهارچوب آن مشخص است، اما آنچه در این کتاب، آن خدشیم پرداخت، نظام قواعد مسئولیت است که ابعاد و چند و چون آن به خوبی روشن نبوده و نحوه به کارگیری آن در قوانین کشورها، در حاله‌ای از ابهام قرار دارد. آنچه برای نگارنده حائز اهمیت بیشتری است، جایگاه قاعده مسئولیت در حقوق مالکیت فکری و به ویژه حق اختراع می‌باشد. که در این کتاب می‌کشد تا نگاهی تحلیلی به این موضوع داشته باشد.

ابداع سیستم حق ثبت اختراع در تناورد بزرگی بود؛ این موضوعی است که امروزه، حداقل در کشورهای توسعه یافته، تقریباً تمام حقوقدانان و اقتصاددانان بر آن اتفاق نظر دارند. حقوق مالکیت فکری، مبنای مصادیق مورد حمایت به دو بخش عمده «مالکیت ادبی - هنری» و «مالکیت صنعتی» تقسیم می‌شود. قبل از آنکه صنعت رو به تکامل رود، حقوق مالکیت صنعتی مطرح نبود. از قرن ۱۶ میلادی به بعد در قاره اروپا موضوع صنعت و تجارت و اختراعات اهمیت فزاینده‌ای پیدا کرد و از طرفی نیز برای حفظ آثار صنعتی و اختراعات صنعتگران و مخترعین و تشویق آنان مقرراتی به وجود آمد و با توجه به این که دامنه اختراعات روز به روز توسعه می‌یافت و صنعتگران از آن اختراعات بهره‌مند می‌شدند لذا به تدریج در

قوانین مربوط به حمایت آثار مخترعین و صنعتگران تحولاتی پدید آمد تا به حدی که امروز در تمام کشورهای اروپا، آمریکا و آسیا قوانینی برای حفظ حقوق مالکیت صنعتی و اختراعات اشخاص وضع و به اجرا گذارده شده است. چون موضوعات صنعتی و تجارتي و اختراعی تقریباً در تمام کشورهای صنعتی یکسان است قوانینی که در زمینه حمایت آثار مالکیت صنعتی وضع شده است همه تقریباً متحدالمضمون و یکنواخت می باشد به استثنای کشورهایی که در آنها اساس مالکیت خصوصی به مالکیت اشتراکی ملی تغییر ماهیت داده است در این گونه کشورها، مقررات مخصوصی برای حقوق مالکیت صنعتی وضع شده است به طوریکه زمینه تشویق دانشمندان، مخترعان فراهم و حقوق مالکیت آنان حفظ می شود.

از لحاظ اقتصادی، منحصراً در دادن حقوق ثبت اختراع به عنوان یک مکانیسم ضروری برای اصلاح از ناآوری بیشتر است، همچنین تسهیل تحقیقات بیشتر و معاملات بازار کار با حق ثبت اختراع در نظر گرفته می شود. مبنای حقوق اختراعات افزایش توسعه اقتصادی و ارتقاء سطح رفاه اجتماعی است. در همین راستا الزامات خاصی جهت نیل به این مبنای در اختیار نظام اختراعات قرار گرفته است. در این زمینه نظام اعطای تضمین کافی و مطلوب به مخترعان و صاحبان حقوق، نقشی اساسی خواهد داشت. چه بسا ممکن است مخترعان جهت ابداع فرآورده یا فرایندی خاص هزینه های بسیاری را متقبل شوند و برای ثبت آن اختراع نیز به همین ترتیب مجبور به پرداخت هزینه های گزافی گردند. حال اگر شخص دیگری بدون مجوز صاحب حق، اختراع وی را نقض کند، برگشت پذیری سرمایه های مخترع با مشکل مواجه خواهد شد و لذا وی و نیز مبتکران

۱۲ / حق اختراع در قوانین ملی و فراملی

بالقوه انگیزه لازم برای ابداع و نوآوری را از دست خواهند داد. این امر منتهی به کاهش سطح رفاه عمومی می‌گردد. لذا حقوق اختراعات علاوه بر اعطای حقوق انحصاری به مخترعان، با برقراری مقرراتی خاص، ضمانت اجرای مشخصی را برای حفظ چنین حقوقی وضع نموده است. به موجب تمادهای قوانین و مقررات اعم از ملی و بین‌المللی هر کس بدون مجوز صاحب حق، اختراع وی را مورد بهره‌برداری قرار دهد، علاوه بر اینکه در برخی موارد مجرم شناخته می‌شود، مکلف به جبران خسارات وارده به صاحب حق است. بهای تمام شده اختراع می‌کوشد تا دو هدف را که اغلب در تضاد با یکدیگر هستند، گرد هم آورد: ایجاد انگیزه‌های نوآوری و دسترسی به تکنولوژی‌های ثبت شده.

انحصاری بودن حق اختراع، مباحث زیادی را پیرامون استفاده از قوانین مالکیت و مسئولیت برای استفاده از حقوق ثبت اختراع برانگیخته است. انگیزه اول در بروز این مباحث، در واقع سرع بر قانون حق اختراع می‌باشد و متضمن تکامل فناوری‌های پیشرفته و محمولات چند جزیی و پیچیده است. انگیزه دوم مربوط به یکپارچگی و وحدت برهه در قانون حق اختراع می‌باشد، که البته این امر می‌تواند مانعی بر سر راه فناوری‌های پیچیده باشد. دلیل سوم از این چشم‌انداز پیچیده با قوانین دستگیرانه حق اختراع ناشی می‌شود، که گفته می‌شود در جهت تقویت رفتار استراتژیک حق اختراع است.

با این وجود، هنوز نواقص زیادی در درک درست استفاده از قواعد مسئولیت در حق اختراع وجود دارد. این نواقص هم در مطالعات اقتصادی مشاهده می‌شود و هم در ملاحظات قانونی. مطالعات اقتصادی منجر به

حق اختراع در قوانین ملی و فراملی / ۱۳

نتیجه‌گیری‌های مبهمی در خصوص اصول و دکترین‌های مختلف حق اختراع شده است. این نواقص به تدریج در حال رفع شدن هستند، در درجه اول در پی نگرش‌های علمی جدید در این خصوص و اخیراً نیز، پس از تصمیم دیوان عالی ایالات متحده در مورد پرونده «ای. بی.» چنین مباحثی تایید می‌کند که نوآوری، تغییرات تکنولوژیکی، تصمیم‌گیری‌های پی‌گامانه و پیشنهادات مربوط به اصلاحات موجب ارزیابی مستمر سیستم نیست اختراع شده است.

این کتاب می‌کوشد تا نشان دهد که در چه مواردی می‌توان حق اختراع را به یک حتر برای دریافت جبران و خسارت، یعنی به یک قاعده مسئولیت، تبدیل نمود. در ادامه همچنین مواردی نظیر نقص حق اختراع، شیوه‌های اثبات آن، تغییرات قانونی و ضمانت‌های اجرایی آن، مورد کنکاش قرار می‌گیرند.